

Victoriefonds Oeuvreprijs voor Hans Tentije

Leg de kaart van Noord-Holland naast het werk van dichter Hans Tentije en zet vervolgens een stip op alle plaatsen die je tegenkomt in zijn gedichten. Je zult zien: het hele kustgebied, van Bloemendaal tot Egmond, van Bergen tot Petten en Anna Paulowna, is dicht bespikkeld. Verreweg de meeste stippen staan in het gebied rond Wijk aan Zee. Daar groeide de in 1944 in Beverwijk als Johann Krämer geboren dichter op. ‘weinig, heel weinig, werd uit mij verdreven’, schreef hij al in een van zijn vroegste gedichten, en inderdaad het Gaasterbos, waar de jonge Tentije misschien ‘landjeveroveren’ speelde, of de bunker in IJmuiden waar hij hoopte drakentanden te vinden, de pas uit het dorp vertrokken kermis, het Paasduin – de regels voeren de lezer moeiteloos naar een omgeving gedomineerd door Hoogovens, naar de dorpen met hun cafés, de duinen, het strand, de zee.

De stappen die hij als kind in die omgeving zette, lieten duidelijke sporen na in zijn werk. In een later gedicht schrijft hij zichzelf terug naar de eerste keer dat zijn moeder hem meenam naar zee: ‘en over haar ene schouder kijk ik, voor het eerst/ in mijn leven, uit over de immense, rusteloze watervlakte/ zonder te beseffen, natuurlijk, dat ik mij hier later/ nooit meer van los zou kunnen maken’.

Deze streek en Tentijes poëzie, ze zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. En zou dat alleen al haast voldoende zijn om hem de Victoriefonds Oeuvreprijs toe te kennen, zijn werk omvat zoveel meer.

Hans Tentije schreef bijna een halve eeuw poëzie van een constant en hoog niveau. Wie de stapel bundels leest die sinds 1975 zijn verschenen, en die in 2017 werd bekroond met de Constantijn Huygensprijs, ziet dat zijn unieke werk een lijn zonder al te grote knikken vertoont. Onderwerpen die in later werk verder worden geëxploreerd zijn al in zijn debuut aanwezig: het Noord-Hollands landschap, natuurlijk, maar ook de voorkeur voor historische plekken, voor de rafelranden van de samenleving en de fascinatie voor beeldende kunst.

Het is een schrijven tegen het vergeten. Tijd en het voorbijgaan ervan zijn nadrukkelijke thema’s en poëzie is een poging om wat voorbij is vast te houden. Tentije doet dat in gedichten die stevast zijn opgebouwd uit lange, meanderende zinnen, in regels zonder punt. Zijn woorden zoeken sluiptwegen naar een verleden, naar betekenisvolle momenten die schoonheid, geluk, een glimp van waarheid in zich droegen. Je zou het een onderzoek naar het geheugen – van de mens, van de wereld – kunnen noemen. Want wat blijft er hangen, en wat maakt dat herinneringen boven komen en wanneer gebeurt dat? ‘Wie zal zeggen waarvandaan en uit welk verleden/ de geuren en geluiden een enkele keer/ ’s nachts komen overgewaaid, alsof ze ook buiten je om/ moesten worden bewaard’.

Gedichten laten zich wel lezen als poging om die herinneringen tastbaar te maken, omdat ze zo’n wezenlijk deel van de mens en van de wereld uitmaken: ‘ik begon/ uit steeds meer herinneringen te bestaan’.

In de zorgvuldige compositie van de gedichten, en in het scherpe oog voor lichtval, verraadt zich Tentijes liefde voor beeldende kunst en fotografie. Daarnaast dient werk van kunstenaars als Peter Bes of Co Westerik, van Vilhelm Hammershøi of Goya, waarin de dichter eigen thema’s weerspiegeld ziet, nogal eens als vertrekpunt voor een gedicht.

Een klinkerstraat in Wijk aan Zee, in 1975 gefotografeerd door Peter Bes, voert terug naar toen: 'Een laatste bocht en in de verte de schaduwvrouwen/ van het duin en het verwaaiende zonlicht rondom de bakstenen'.

Behalve op tal van plaatsen in het Noord-Hollandse landschap speelt Tentijes werk, dat soms leest als een zich traag maar spannend ontrollende film, zich ook elders in Europa af. In Italië, in Duitsland, in landen uit het voormalig Oostblok, Noord-Frankrijk. Op plekken met een geschiedenis en in plaatsen die eens bakens van de Westerse beschaving waren, zoekt Tentije naar sporen van wat ooit gebeurd is, naar vergeten levens en gebeurtenissen. Al is zoeken te actief, want het verleden dient zich als vanzelf aan voor wie er oog voor heeft. Of zoals hij rondzwerfend in München constateert: 'het verleden bevecht// zijn kansen op elke tochtige straathoek telkens/ weer tevergeefs'.

De vertellende gedichten, met hun muzikale, ritmisch soepele regels waarin het ene beeld haast als vanzelf voortvloeit uit het andere, tillen die momenten even uit de tijd. Woorden maken dat wat voorbij is, weer aanwezig in het hier en het nu. Zoals 'struikelstenen' ter herinnering aan Holocaust-slachtoffers dat kunnen doen. Daarvan ligt er op de Alkmaarse Jan van Scorelkade één voor Eduard Isaaïc Vleeschdrager. In een recent gedicht, blaast Tentije hem weer even adem in: 'afgestudeerd als weg- en waterbouwkundig ingenieur/ in Delft, waar hij zijn toekomstige echtgenote ontmoette, lukte het/ vanwege de crisis aanvankelijk niet/ werk te vinden, tot hij gelukkig in 1940 in Alkmaar/ bij Rijkswaterstaat terecht kon'. Het geluk duurde kort. Vleeschdrager overleefde Auschwitz niet.

Taal kan de tijd misschien vertragen, stilzetten gaat niet. Daarvan is ook Tentije zich al te zeer bewust. Hij mag dan in zijn werk de punt als leesteken zorgvuldig vermijden, het onvermijdelijke afscheid is in recenter werk steeds pregnanter aanwezig: 'wat moeten je kamers en hun voorwerpen straks/ als je ze eenmaal de rug toekeert'.

En toch, zelfs in de wetenschap dat het einde ooit zal komen, is zijn poëzie een vorm van troost. Omdat die de overtuiging biedt dat wie we waren nooit voorbij is. Dat alles wat geweest is, onveranderlijk bij ons blijft.

Het werk van Hans Tentije is Noord-Hollands en werelds, even actueel als tijdloos, het is universeel en uniek en daarom verdient het de Victoriefonds Oeuvreprijs!

Alkmaar, oktober 2023

De jury van de Victoriefonds Cultuurprijs

Toon Mans (voorzitter)
Peter Bolten
Sterre van Boxtel
Corien van Eyck van Heslinga
Sherwin Kirindongo
Thomas Möhlmann
Janita Monna
Regula Maria Muller
Jaap Velsersboer